

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖN SÖZ	5
İÇİNDEKİLER.....	7
KISALTMALAR	17
GİRİŞ	19

BİRİNCİ BÖLÜM

İDARİ YARGIDA İSTİNAF KANUN YOLU İDARİ YARGILAMA USULÜNDE KANUN YOLLARI VE KESİN HÜKÜM

I. KANUN YOLU.....	23
A. Genel Olarak Kanun Yolu Kavramı	23
1. Geniş Anlamda Kanun Yolu	26
2. Dar Anlamda Kanun Yolu	26
3. Kanun Yolunun Hukuki Mahiyeti.....	27
B. Kanun Yolunun Amacı ve Hukuk Devleti Açısından Önemi.....	28
1. Kanun Yollarının Amacı	28
2. Yargılama Yetkisini Elinde Bulunduran Merciler Tarafından Verilen Kararların Başka Bir Yargı Mercii Tarafından Denetiminin Sağlanması	29
3. Uygulamada İçtihat Birliğinin Sağlanması	31
C. Kanun Yolu Çeşitleri.....	33
1. Olağan Kanun Yolu	34
2. Olağanüstü Kanun Yolu	35
II. KESİN HÜKÜM	36
A. Genel Olarak Kesin Hüküm	36
B. Kesin Hüküm Çeşitleri.....	37
1. Şekli Anlamda Kesin Hüküm.....	37
2. Maddi Anlamda Kesin Hüküm.....	40
a. Şekli Anlamda Kesinleşen Dava ile Görülmekte Olan Davanın Taraflarının Aynı Olması Şartı.....	41

- b. Şekli Anlamda Kesinleşen Dava ile Görülmekte Olan Davanın Sebebinin Aynı Olması Şartı..... 41
- c. Şekli Anlamda Kesinleşen Dava ile Görülmekte Olan Davanın Konusunun Aynı Olması Şartı..... 42

İKİNCİ BÖLÜM

İDARİ YARGIDA OLAĞAN KANUN YOLLARINDAN İSTİNAF MÜESSESESİ

- I. İSTİNAF KAVRAMI, İSTİNAF KANUN YOLUNUN SINIFLANDIRILMASI VE AMACI 43
- A. İstinaf Kavramı ve Hukuki Mahiyeti 43
- B. İstinafın Sınıflandırılması 44
1. Geniş Anlamda İstinaf 44
2. Dar Anlamda İstinaf..... 44
- C. İstinaf Kanun Yoluna Duyulan İhtiyacın Gerekçeleri 46
1. İdari Yargı Denetiminin Yetersizliği 46
2. İçtihat Birliğinin Sağlanması 46
- II. İSTİNAF MÜESSESESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ..... 47
- A. Mukayeseli Hukukta İstinaf Müessesesinin Tarihsel Gelişimi..... 47
1. Fransız Hukukunda İstinaf 47
2. Alman Hukukunda İstinaf..... 51
3. İsveç Hukukunda İstinaf 52
- B. Türkiye’de İstinaf Müessesesinin Tarihsel Gelişimi 53
1. Osmanlı Döneminde İstinaf..... 53
2. Cumhuriyet Döneminde İstinaf 55
- C. Türk İdari Yargısında İstinaf Öncesi ve Sonrası Kanun Yolları 57
1. 6545 sayılı Kanun Öncesi İdari Yargıda Kanun Yolları..... 57
- a. Olağan Kanun Yolları..... 57
- aa. İtiraz 57
- bb. Temyiz 62
- cc. Karar Düzeltme 65
- b. Olağanüstü Kanun Yolları..... 68
- aa. Yargılamanın Yenilenmesi 68
- bb. Kanun Yararına Bozma 69
2. 6545 sayılı Kanun Sonrası İdari Yargıda Kanun Yolları..... 70
- a. Olağan Kanun Yolları..... 70
- aa. İstinaf 70
- bb. Temyiz 71

b. Olağanüstü Kanun Yolları.....	74
aa. Yargılamanın Yenilenmesi	74
bb. Kanun Yararına Temyiz.....	74
III. TÜRK İDARİ YARGISINDA İSTİNAF KANUN YOLUNUN DİĞER KANUN YOLLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI	76
A. Olağan Kanun Yolları Kapsamında Karşılaştırma	76
1. İstinafin İtiraz Kanun Yolu ile Karşılaştırılması	76
2. İstinafin Temyiz Kanun Yolu ile Karşılaştırılması.....	77
3. İstinafin Olağanüstü Kanun Yolları ile Karşılaştırılması.....	80
C. İstinaf Kanun Yolunun Yararları ve Sakıncaları Hakkında İleri Sürülen Argümanlar	82
1. İstinaf Kanun Yolunun Yararları Hakkında İleri Sürülen Argümanlar	82
a. İstinaf Mercisinde Görev Yapan Hâkimlerin Bilgi ve Tecrübesinin Daha Fazla Olduğu	82
b. İstinaf İncelemesi Nedeniyle İlk Derece Mahkemelerince Yapılacak Yargılamada Daha Dikkatli ve Özenli Olunarak Hakkaniyete Uygun ve Doğru Kararlar Verileceği.....	84
c. İstinaf Sisteminin Kabulü Yargıyı Daha Güvenilir ve Adaletli Kılar	87
d. Danıştay'ın İş Yükü Azalacağı İçin İçtihat Mahkemesi Rolünü Daha Etkili ve Verimli Şekilde Yerine Getirecektir	88
e. İstinaf Sisteminde Maddi Yönden de İnceleme Yapılacak Olması Nedeniyle Yargılama Daha Teminatlı Olacaktır.....	90
f. İstinaf Yargılaması Erişim Açısından Kolaylık Sağlayacaktır.....	90
g. İstinaf Sistemi ile Yargı Düzeni ve Süreci Üç Dereceli Olacağı İçin Yargılama Daha Adil ve Güvenilir Olacaktır	91
h. İstinaf Sisteminin Kabulü ile Yargılama Süreci Daha Kısalcaktır	92
ı. İstinaf Sistemi ile Hukuk Birliği Sağlanacaktır.....	92
2. İstinaf Sisteminin Sakıncaları Hakkında İleri Sürülen Argümanlar	93
a. İstinaf Sisteminin Kabulü ile Yargılama Daha da Uzayacaktır	93
b. İstinaf Sistemi İçtihat Birliğini Bozacaktır	94
c. İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Yargılama Yapılacak Olması İlk Derece Mahkemesince Yapılan Yargılama ve Verilen Kararı Önemsiz Kılacaktır.....	95
d. İlk Derece Mahkemelerince Verilen Bazı Kararlara Karşı Kanun Yollarının Kapalı Olması Hak Arama Özgürlüğünü İhlal Etmektedir.....	96
e. İstinaf Sistemi İlk Derece Mahkemesi Hâkimlerini Etki Altında Bırakacaktır..	97
f. İstinaf Mahkemelerinin Sayısının Az Olması Olumsuz Sonuçlara Yol Açacaktır	98
g. Tarihi Köken Olarak İstinaf Hukuki İhtiyaçlardan Ziyade Siyasi Sebeplerle İhdas Edilmiş Bir Kanun Yoludur.....	98

h.	İstinaf Sistemi Davanın Tarafları Açısından Ek Mali Külfetlere Sebep Olacaktır.....	99
III.	İSTİNAF KANUN YOLUNA BAŞVURMANIN ETKİLERİ	99
A.	İstinafın Aktarıcı Etkisi	99
B.	İstinafın Erteleyici Etkisi	101
IV.	USUL KURALLARININ İSTİNAF KANUN YOLUNDAKİ GÖRÜNÜMÜ	102
A.	Re'sen Araştırma İlkesinin İstinaf Yargılamasındaki Görünümü	102
B.	İstinaf Kanun Yolunda Duruşma	106
C.	İstinaf Kanun Yolunda Delil İkamesi.....	110
1.	İstinaf Kanun Yolunda Bilirkişi Delili	110
2.	İstinaf Kanun Yolunda Keşif Delili	112
3.	İstinaf Kanun Yolunda Tanık Delili	113
4.	İstinaf Kanun Yolunda Yemin Delili.....	115
5.	İstinaf Kanun Yolunda İkrar Delili	116
6.	İstinaf Kanun Yolunda Uzman Görüşü.....	117
D.	İstinaf Kanun Yolunda İstinabe Usulü	117
E.	İstinaf Kanun Yolunda Davaya Son Veren Taraf İşlemleri	120
1.	İstinaf Kanun Yolunda Feragat	120
a.	İstinaf Kanun Yolu Başvurusundan Feragat	121
b.	Davadan Feragat.....	122
c.	Davadan Ek Karar Verilmek Suretiyle Feragat	127
2.	İstinaf Kanun Yolunda Davanın Kabulü	129
3.	İstinaf Kanun Yolunda Islah Müessesesi.....	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN TEŞKİLAT YAPISI VE İSTİNAF YARGILAMASI USULÜ

I.	6545 SAYILI KANUN KAPSAMINDA İSTİNAF MERCİİ OLAN BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN KURULUŞU, OLUŞUMU VE GÖREVLERİ	137
A.	Genel Olarak	137
B.	Bölge İdare Mahkemelerinin Teşkilat Yapısı	139
1.	Bölge İdare Mahkemesi Başkanı ve Görevleri	140
2.	Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun Oluşumu ve Görevleri.....	142
3.	Bölge İdare Mahkemesi Daireleri ve Görevleri.....	144
4.	Bölge İdare Mahkemesi Başkanı, Daire Başkanları ve Üyelerin Nitelikleri ve Atanmaları.....	151
5.	Bölge İdare Mahkemesi Dairelerinin Toplantı ve Karar Alma Usulü.....	152

6. Bölge İdare Mahkemesi Adalet Komisyonu ve Müdürlüklerin Oluşumu ve Çalışma Düzenleri.....	153
II. İSTİNAF YARGILAMA USULÜ.....	154
A. İstinaf Yargılamasının Kapsamı	154
1. İstinaf Kanun Yoluna Konu Olabilecek Kararlar	154
a. Davanın Esası Hakkında Verilen Kararlar	154
b. Usule İlişkin Olarak Verilen Kararlar	158
c. Yargılamanın Yenilenmesi İstemleri Hakkında Verilen Kararlar	159
2. İstinaf Kanun Yoluna Kapalı Olan Kararlar	160
a. 2575 Sayılı Kanun'dan Kaynaklanan İstinaf Yargılamasına Tabi Olmayan İlk Derece Mahkemesi Kararları.....	160
b. İYUK'tan Kaynaklanan İstinaf Yargılamasına Tabi Olmayan İlk Derece Mahkemesi Kararları.....	161
aa. İlk Derece Mahkemelerince Verilen Nihai Kararlar	161
aaa. İvedi Yargılama Usulüne Tabi Uyuşmazlıklar	161
bbb. İYUK'un 45. Maddesinin Birinci Fıkrası Kapsamında Olan Uyuşmazlıklar	164
ccc. İYUK'un 15. Maddesinin Dördüncü Fıkrası Uyarınca Verilen Görev ve Yetki Yönünden Ret Kararları	167
ddd. İYUK'un 15. Maddesinin Dördüncü Fıkrası Uyarınca Verilen Dava Dilekçesinin Reddine Dair Kararlar	167
bb. İlk Derece Mahkemelerince Verilen Nihai Olmayan Kararlar	168
cc. Özel Yasal Düzenlemelerde Yer Alan Kurallar	169
aaa. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu Kapsamındaki Uyuşmazlıklar	170
bbb. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamındaki Uyuşmazlıklar	171
ccc. 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu Kapsamındaki Uyuşmazlıklar ..	171
ddd. Mülga Yahut Tadil Edildiği İçin Uygulanma Kabiliyeti Kalmayan Kanun Hükümleri.....	172
B. İstinaf Kanun Yolunda Görevli ve Yetkili Mercî	174
C. İstinaf Başvurusunun Süresi.....	175
D. İstinaf Kanun Yoluna Başvurabilecekler	178
1. Hukuki Yarar-Menfaat İlişkinin Bulunması.....	178
a. Ehliyet Şartı.....	178
b. Menfaat Şartı.....	181
2. İstinaf Kanun Yolunda Müdahale	182
a. Asli Müdahale	182

b.	Fer'i Müdahale.....	184
c.	Davanın Asıl Tarafının İstinaf Kanun Yoluna Başvurmaması Halinde Müdahilin İstinaf Kanun Yoluna Başvurup Başvuramayacağı Meselesi	187
E.	İstinaf Kanun Yolu Başvurusunun Şekli ve Usulü	191
1.	İstinaf Başvurusunun Şekli	191
a.	İstinaf Dilekçesinin İçeriği	191
b.	İstinaf Dilekçesinin Verileceği Yerler.....	193
c.	İstinaf Dilekçesinin Verildiği Yerler Tarafından Yapılan İşlemler	195
aa.	İstinaf Dilekçesinin Kaydı.....	195
bb.	İstinaf Dilekçesine İlişkin Yapılan İnceleme	195
aaa.	İstinaf Dilekçesinin Verildiği Yerler Tarafından İstinaf Dilekçesinin İYUK'un 3. Maddesi Kapsamında İncelenmesi.....	195
bbb.	İstinaf Dilekçesinin Verildiği Yerler Tarafından İstinaf Harç ve Posta Giderleri Kapsamında Yapılan İnceleme	196
ccc.	İstinaf Dilekçesinin Verildiği Yerler Tarafından İstinaf Başvurusunun Süre Aşımı Kapsamında İncelenmesi	196
F.	İstinaf Başvurusu Kapsamında Tebligat İşlemlerinin Yapılması ve Dosyanın İlgili İstinaf Merciiine Gönderilmesi	197
G.	İstinaf Kanun Yolunda İstinaf İncelemesine Katılamayacak Olanlar	198
H.	İstinaf Kanun Yoluna Başvurmanın Mahkeme Kararının Uygulanmasına Etkisi.....	199
III.	İSTİNAF SEBEPLERİ	199
A.	Görev ve Yetki Dışında Bir İşe Bakılmış Olunması.....	201
B.	Hukuka Aykırı Karar Verilmiş Olunması	202
C.	Usul Hükümlerinin Uygulanmasında Kararı Etkileyebilecek Nitelikte Hata veya Eksiklik Olması	204
IV.	İSTİNAF İNCELEMESİ.....	205
A.	İstinaf Başvurusunun Ön Koşullar Yönünden İncelenmesi.....	205
1.	İstinaf Başvurusunun Yargı Çevresi Kapsamında İncelenmesi.....	205
2.	İstinaf Başvurusunun Başvurunun Geldiği Dairenin Görevine Girip Girmediği Yönünden İncelenmesi.....	206
3.	İstinaf Dilekçesinin İYUK 3. Madde Kapsamında İncelenmesi	207
4.	İstinaf Harç ve Posta Giderleri Kapsamında İncelenmesi	207
5.	İstinaf Başvurusunun Süre Aşımı Kapsamında İncelenmesi	208
6.	İstinaf Başvurusuna Konu Karara Karşı İstinaf Yolunun Açık Olup Olmadığı Yönünden İnceleme	211
7.	İstinafın Temyizin Şekil ve Usullerine Tabi Olması.....	213
B.	İstinaf Başvurusunun Esastan İncelenmesi	215
1.	Genel Olarak	215

2.	Hukuki ve Maddi Denetimin Kapsamı	216
C.	İstinaf Yargılamasında Dosyanın Tekemmülü	217
V.	İSTİNAF KANUN YOLUNDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI	218
A.	İstinaf Aşamasında Mahkeme Kararının Yürütmesinin Durdurulması	220
B.	Davanın Kısmen veya Tamamen Kabulüne İlişkin İlk Derece Mahkemesi Kararlarına Karşı İstinaf Kanun Yoluna Başvurulması Halinde Yürütmenin Durdurulması	221
C.	Davanın Reddine İlişkin İlk Derece Mahkemesi Kararlarına Karşı İstinaf Kanun Yoluna Başvurulması Halinde Yürütmenin Durdurulması	222
D.	İstinaf Mercilerince İstinaf Aşamasında Verilen Yürütmenin Durdurulması Kararlarının Sonuçları	223
VI.	İSTİNAF AŞAMASINDA İDDİA VE SAVUNMALARIN GENİŞLETİLMESİ VE DEĞİŞTİRİLMESİ MESELESİ	224
VII.	İSTİNAF İNCELEMESİ SONUCUNDA VERİLECEK KARARLAR VE SONUÇLARI	227
A.	İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilecek Karar Çeşitleri	227
1.	İstinaf Başvurusunun İncelenmeksizin Reddi Kararı	228
2.	İstinaf Başvurusunun Reddi Kararı	230
3.	Kararın Kaldırılması ve Gerekli İncelemeler Yapılarak Esas Hakkında Karar Verilmesi	232
4.	Kararın Kaldırarak Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi Kararı	236
a.	İlk Derece Mahkemelerince İlk İnceleme Üzerine Verilen Kararların İstinaf Aşamasında İncelenmesi	244
b.	Davaya Reddedilmiş veya Yasaklanmış Hâkim Tarafından Bakılması Durumunun İstinaf Aşamasında İncelenmesi	245
c.	Görev Hususunun İstinaf Aşamasında İncelenmesi	248
d.	Yetki Hususunun İstinaf Aşamasında İncelenmesi	250
e.	Gerekçeli Olarak (Düzelterek) İstinaf Başvurusunun Reddi Kararı	250
e.	İstinaf Başvurusunun Kısmen Kabulüne, Kararın İlgili Kısmının Kaldırılmasına ve Gerekli İncelemeler Yapılarak İlgili Kısmı İlişkin Esas Hakkında Karar Verilmesine ve Kısmen Reddi Kararı	256
f.	İlk Derece Mahkemesi Kararındaki Maddi Hataların Düzeltilerek İstinaf Başvurusunun Reddine Karar Verilmesi	257
g.	Davadan Feragat Edilmesi, Davanın Kabul Edilmesi ya da Davanın Konusuz Kalması Nedeniyle Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Verilen Karar ...	259
h.	Gönderme Kararı	259
B.	İstinaf İncelemesi Sonunda Verilen Kesin Kararlar	260
C.	İstinaf İncelemesi Sonunda Verilen Kesin Olmayan Kararlar	262
VIII.	İSTİNAF KARARLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI	264
A.	İstinaf Kararlarına Karşı Temyiz Başvurusu	264

1.	Temyiz Başvurusunun Bölge İdare Mahkemesince İncelenmesi.....	264
2.	Temyiz İncelemesi Üzerine Danıştayca Verilebilecek Kararlar ve Bu Kararlara Karşı Bölge İdare Mahkemesinin Tutumu	266
a.	Danıştay Tarafından Bölge İdare Mahkemesi Kararının Onanması.....	267
b.	Danıştay Tarafından Bölge İdare Mahkemesi Kararının Bozulması.....	268
aa.	Danıştay Tarafından Verilen Bozma Kararı Üzerine Bölge İdare Mahkemesince Verilebilecek Kararlar ve Kararların Sonuçları.....	270
aaa.	Bozma Kararı Üzerine Bölge İdare Mahkemelerince Verilecek Uyma Kararı.....	270
bbb.	Bozma Kararı Üzerine Bölge İdare Mahkemelerince Verilecek Israr (Direnme) Kararı.....	275
B.	İstinaf Kararlarına Karşı Kanun Yararına Temyiz Başvurusu.....	276
IX.	BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ ARASINDA ORTAYA ÇIKAN GÖRÜŞ FARKLILIKLARININ GİDERİLMESİ	277
X.	İSTİNAF İNCELEMESİ ÜZERİNE BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNCE VERİLEN KARARLARIN UYGULANMASI.....	289
XI.	İSTİNAF MERCİLERİNCE VERİLEN KARARLARIN ŞEKLİ, İÇERİĞİ VE GEREKÇESİ	290
A.	İstinaf Mercilerince Verilen Kararların Şekli ve İçeriği	290
B.	İstinaf Mercilerince Verilen Kararların Gerekçesi	291

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İDARİ YARGI AÇISINDAN İSTİNAF KANUN YOLUNUN İŞLEVSEL OLUP-OLMADIĞI EKSENİNDE DEĞERLENDİRMELER, MUHTEMEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

I.	İSTİNAF İNCELEMESİNİN “DOĞRUDANLIK İLKESİ” YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	293
II.	İSTİNAF İNCELEMESİNDE KULLANILAN “DAVA MALZEMELERİ” VE “YENİDEN KARAR VERME” İÇERİĞİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME	294
III.	İSTİNAF KANUN YOLUNDA KESİNLEŞEN KARARLAR ALEYHİNE GİDİLEBİLECEK OLAĞAN KANUN YOLUNUN OLMAMASI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME	296
IV.	İSTİNABE KURUMUNUN İSTİNAF KANUN YOLUNDA UYGULANMASI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME	297
V.	İSTİNAF KANUN YOLU BAŞVURULARININ PARASAL SINIR HUSUSU YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	300
VI.	İSTİNAF KANUN YOLUNUN KABUL EDİLMESİNİN ADİL YARGILANMA HAKKI VE HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	301
VII.	İSTİNAF KANUN YOLUNUN KABUL EDİLMESİNİN MAKUL SÜRE VE YARGIDA HEDEF SÜRE İLKELERİNE ETKİSİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	302
VIII.	İSTİNAF KANUN YOLUNUN KABUL EDİLMESİYLE İÇTİHAT BİRLİĞİNİN SAĞLANIP SAĞLANMAYACAĞI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME.....	304

IX. DANIŞTAY'DA BULUNAN MEVCUT DOSYALAR YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME	306
X. ÖNERİLER	307
A. İstinaf Mahkemelerinin (Bölge İdare Mahkemelerinin) Bölgesel Yakınlıkları ile Sayılarının Artırılması Önerisi	307
B. Temyizi Mümkün Olan Bölge İdare Mahkemesi Kararlarına İlişkin Hükümler Yerine Temyizi Mümkün Olmayan Bölge İdare Mahkemesi Kararlarına İlişkin Hükümlere Yer Verilmesi Önerisi	309
C. Kanunda Öngörülen 5.000 TL ve 100.000 TL'yi Aşmayan Davalarda Verilen Kararlara Karşı İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarına Gidilemeyeceğine İlişkin Hükümler Yerine İhlal Edilen Kanun Hükmünün Niteliğine Göre Belirleme Yapılması Önerisi	310
D. Aynı Konuda Farklı Bölge İdare Mahkemeleri Arasında Ortaya Çıkan İçtihat Farklılıklarının Çözümünde Fransız İstinaf Sistemi Gibi Bir Sistemin Kabul Edilmesi Önerisi	312
EKLER	315
• İstinaf Başvuru Dilekçesi Örneği	315
• Bölge İdare Mahkemelerinin ve İlk Derece Mahkemelerinin Yargı Çevresine İlişkin Liste	317
KAYNAKÇA	321

KISALTMALAR

- a.g.e.* : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
AÜHFD : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM : Anayasa Mahkemesi
BAM : Bölge Adliye Mahkemesi
bkz. : Bakınız
bs. : Baskı
BİM : Bölge İdare Mahkemesi
C. : Cilt
Çev. : Çeviren
HMK : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK : Hâkimler ve Savcılar Kurulu
E : Esas
f. : Fıkra
İBK : İçtihadı Birleştirme Kararı
İDD : İdari Dava Daireleri
İDDK : İdari Dava Daireleri Kurulu
AHİM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
İHAS : İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İÜHFM : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İYUK : İdari Yargılama Usulü Kanunu
K : Karar
KHK : Kanun Hükmünde Kararname

- K.T.** : Karar tarihi
No : Numara
md. : Madde
R.G. : Resmi Gazete
Sy. : Sayılı Yasa
S : Sayı
s. : Sayfa
TAAD : Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBB : Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TMK : 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
t. : Tarih
v.d. : Ve diğerleri
VDDK : Vergi Dava Daireleri Kurulu
2577 sy. : İdari Yargılama Usul Kanunu
2576 sy. : Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun
2575 sy. : Danıştay Kanunu
6545 sy. : Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
7035 sy. : Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

GİRİŞ

Hukuk devleti ilkesinin en temel unsurlarından biri, idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetlenmesi ve kişilerin hak veya menfaatlerinin güvence altına alınması için etkili kanun yollarına başvuru haklarının tanınmasıdır. Bu kapsamda, Türk yargı sisteminde medeni yargılama ile ceza yargılamasında yer alan ve 2014 yılında yapılan değişikliklerle birlikte idari yargı alanında da düzenlenen istinaf sistemi ile idari yargıda kanun yolunda köklü değişiklikler yapılmıştır.

2004 yılında 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla bölge adliye (istinaf) mahkemeleri hukuk düzeninde yerini almıştır. Ancak, bölge adliye mahkemelerinin faaliyet göstereceği alt yapının mevcut olmaması nedeniyle bölge adliye mahkemeleri 2016 yılına kadar faaliyete geçememiştir. Bununla birlikte, adli yargıda istinafa geçilmesinin ardından, idari yargı alanında da 1990'lı yıllardan beri yapılmakta olan çalışmalar sonuç vermiş olup, 2014 yılında 6545 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla birlikte idari yargıda istinaf sistemi kabul edilmiştir.

Söz konusu düzenlemeler ile birlikte, idari yargıda ikili yargılama sisteminden üçlü yargılama sistemine geçilmiştir. Bu kapsamda, konunun yeni olması, idari yargıda kanun yolu anlamında köklü değişiklikler getirmesi nedeniyle literatüre katkı sağlamak ve kaynak bütünlüğü oluşturmak adına çalışma konusu seçilmiştir.

“İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu” adlı söz konusu çalışmada genel olarak; Türk idari yargısında istinaf sistemine duyulan ihtiyacın gerekçeleri, idari yargıda kanun yollarının ve istinaf müessesesinin tarihsel gelişimi, özellikle Fransız ve Alman Hukuku gibi hukuk sistemleri karşısındaki konumu ve gelişimi dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Türk Hukuk sistemine istinaf kanun yolu ilk olarak 07/10/2004 tarih ve 25606 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5235 sayılı “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun” ile girmiştir. 5235 sayılı Kanun’un devamında çıkan 28/06/2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6545 sayılı “Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Ka-

nun” adli ve idari yargıda istinaf sisteminin nasıl işleyeceği düzenlemelerine yer verilmiştir.

6545 sayılı Kanun ile 2576 sayılı “Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun” ve 2577 sayılı “İdari Yargılama Usulü Kanunu”nda köklü değişiklikler yapılmıştır.

6545 sayılı Kanun ile istinaf kanun yolu idari yargı sistemimize dahil edilmeden önce “İtiraz”, “Temyiz” ve “Karar Düzeltme” olağan kanun yolu olarak, “Yargılamanın Yenilenmesi” ve “Kanun Yararına Bozma” ise olağanüstü kanun yolu olarak kabul edilmekteydi.

İstinaf kanun yolunun hukuk sistemine dahil edilmesi, idari yargı açısından Türkiye’de önemli değişikliklere yol açmıştır.

Söz konusu değişiklikler ile birlikte; iki dereceli olarak yürütülen idari yargı sisteminden, üç dereceli yargılama sistemine geçilmiş, itiraz ve karar düzeltme kanun yolları kaldırılmıştır. İstinaf kanun yoluyla birlikte, bir yandan; uyuşmazlığın maddi ve hukuki yönlerden incelenmesi sağlanarak daha doğru ve adil kararların verilmesi ve yargıya güvenin sağlanması amaçlanmış, diğer taraftan Danıştay’ın iş yükünün azaltılması ve gerçek fonksiyonu olan içtihat makamı olma görevini üstlenmesi amaçlanmıştır.

İstinaf müessesesinin idari yargı açısından işlevsel olup olmadığı, olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin olarak geçmişten günümüze kadar öğretilerde farklı görüşlere yer verilmiştir.

Diğer taraftan, istinaf kanun yolunun hukuk sistemimize dahil olmasıyla uygulamada olumlu yansımaları görülmekle birlikte çeşitli sorunlarla da karşılaşıldığı görülmektedir.

Nitekim, istinaf uygulamasının yeni ve yerleşmemiş olması ile yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ve çelişkiler uygulamada birtakım sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Çalışmada, söz konusu sorunlar ile bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri, mevcut yasal düzenlemelerdeki değişimin gerekliliği, üçlü yargılama sisteminin faydaları öğretideki görüşler de dikkate alınarak ele alınmıştır.

Bu kapsamda, çalışma, ana hatlarıyla üç bölümden oluşmaktadır. Ayrıca, önem arz eden her bir konuda yeri geldikçe Danıştay kararları ve bölge idare mahkemesi kararlarına da yer verilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde; idari yargılama usulünde genel olarak kanun yolları ve kesin hüküm müessesesine yer verilmiştir. Bu bölümde ön-

celikle terminoloji ve kavramlar üzerinde durularak kanun yolunun hukuki mahiyeti ve amacı ile kanun yolları çeşitlerine genel olarak yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; ilk olarak istinaf kavramsal olarak açıklanmış ve istinaf sisteminin sınıflandırılması ile amacına yer verilmiştir. İstinaf kurumunun gerek mukayeseli hukukta gerekse Türk hukukundaki tarihsel gelişimine de yer verilen bu bölümde, istinafın diğer kanun yollarıyla genel hatları itibarıyla karşılaştırılması yapılmıştır. Öte yandan, bu bölümde, Türk idari yargısında istinaf öncesi ve sonrasındaki kanun yollarına ilişkin düzenlemelere de kısaca ve genel olarak yer verilmiştir. Devamında, istinaf sisteminin fayda ve sakıncalarına ilişkin olarak öğretide ileri sürülen görüşlere yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak; keşif ve bilirkişi delili, duruşma, re'sen araştırma ilkesi, feragat ve ıslah gibi usul kurallarının istinaf kanun yolundaki görünümü yargı kararlarından da örnek vermek suretiyle ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümde ise; istinaf yargılamasının kapsamı, istinaf kanun yolunda görevli ve yetkili merci, istinaf başvurusunun süresi, istinaf kanun yoluna başvurabilecekler, istinaf sebepleri, istinaf kanun yolu başvurusunun şekli ve usulü gibi istinaf yargılama usulüne ilişkin kurallar istinaf ve ilk derece mahkemelerince verilen kararlar ışığında ele alınmıştır. Akabinde, bölge idare mahkemelerince istinaf incelemesinin nasıl yürütüleceği ve istinaf aşamasında iddia ve savunmaların genişletilip genişletilemeyeceği yargı kararları ve öğretideki görüşler dikkate alınarak değerlendirilme yapılmıştır. Ayrıca, istinaf incelemesi sonucunda istinaf mercilerince verilen kararlar, kararın sonuçları ile söz konusu kararlara karşı hangi kanun yollarına başvurulabileceği detaylı olarak ele alınmıştır. Bu bölümde son olarak, istinaf mercilerince verilen kararların şekli, içeriği ve gerekçesinin nasıl olması gerektiği, verilen kararların uygulanması ile bölge idare mahkemeleri arasında ortaya çıkan görüş farklılıklarının giderilmesi sürecinin nasıl olduğuna yer verilmiştir.